

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > תפילה 004 מטבע של ברכה

תפילה 004 מטבע של ברכה

כל התפילה היא מטבע שתיקנו אנשי כנה"ג "ברוך אתה ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו וגו' " מטבע הברכה א"כ מתחיל בלשון של ברכה "ברוך, מהו המטבע של הברכה שמצד כך כל התפילת שמו"ע מתחילה במטבע שנקרא "ברוך". לשון ברכה כמו שעומדים הראשונים כידוע (הרשב"א ועוד) לשון הגמ' בברכות "שמעאל בני ברכנו" כשחל שם הברכה "שיגלו רחמיך על מידותיך ותתנהג עם בני במידת הרחמים", שורש הדבר שצריך ביאור הוא מה שייך ברכה כלפי מעלה, הרי לכאן כל ברכה לפי ההבנה הפשוטה זה חל במקום שיש חסר, אבל במקום שאין חסר, אצל הבורא ית' אין סוף ב"ה, אין שם חסר כלל. מבארים הראשונים (דברים ידועים) הברכה כמובן אינה חלה עליו ית' "כלום חסר דבר בבית המלך" א"כ עצם התפיסה של ברכה היא להמשיך את השפע ממנו אלינו "ויגולו רחמיך וכו'" זה היחס של הגילוי שלו אלינו על זה חל הברכה. אלו דברי הראשונים, דברים ברורים.

ננסה קצת להתבונן ולהבין מהי הברכה. ראשית לעמוד בכללות ואח"כ בפרטות מה ששייך לתפילת שמו"ע. כהגדרת הדברים אחד מן השאלות שעמדו עליהן רבותינו מצד תפיסת הבניין של תפילת שחרית, כשאנחנו מגיעים לברכות יוצר אור שמה נאמר "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" לכאן כשבמטבע התפילה אנשי כנה"ג תיקנו את הפסוק כאן לכאן כבר גנוז וכלול כל שלימות קומת האדם. הרי תכלית כל הבריאה הוא אחד ושמו אחד "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" א"כ כשמזכירים את המטבע הלשון "שמע ישראל וכו'" לכאורה היה צריך להיות כל שלימות קומת התפילה תגיע עד הפסוק הזה. הרי כפי שדובר בארוכה לעיל אין תכלית התפילה הבקשה ההודאה והשבח אלא הם רק כלים להגיע להכרה חושית במציאותו ית"ש. כשבמטבע התפילה נאמר שמע ישראל וכו' כאן לכאורה כבר יש הכל. מי שמסתכל על התפילה במבט של בקשה שבח והודאה אז העיקר אצלו זה ברור שהשמו"ע אבל לפי התפיסה הפנימית א"כ לכאורה שלימות קומת התפילה צריכה לעמוד ב"שמע" מה יש יותר בבריאה מה' אלוקינו ה' אחד? לכאורה לא קיים יותר מזה, מה שייך שיהיה אחרי ק"ש המשך של תפילה. ראשית בלשון פשוטה ולאחר מכן בהבנה יותר בכוחות נפש האדם.

גם כשאנחנו אומרים ה' אלוקינו ה' אחד אין כאן תכלית. כמו שאומר רש"י ה' שעכשיו נקרא אלוקינו יתגלה לעת"ל כה' אחד על כל העולם כולו. א"כ כשאנחנו אומרים שמע ישראל שעכשיו הוא אלוקינו ורק לעת"ל יהיה אחד אין כאן שלימות חסר כאן הרבה מאוד, לכאורה איפה חסר עכשיו? חסר באומות העולם. אצלנו לכאורה הגילוי הוא כבר ה' אלוקינו לפי פשוט הדברים. אבל זה ברור ופשוט לכל בר דעת שהחיסרון שחל בעכו"ם הוא כי אצלנו חסר בגילוי. עד כמה שאצלנו לא יהיה חסר "אז אפוף את כל העמים שפה ברורה" לגילוי גמור אצל האומות, אם אצל האומות יש חיסור בגילוי זה הוראה שחסר אצלנו. כל גילוי שחסר בעולם ע"כ שחסר בישראל. זה ראשית ההבנה הברורה איך שייך להמשיל בתפילה כעומד לפני המלך. שמע ישראל היא בקשה על התכלית שלעת"ל אבל הוא לא העמדה באותה מדרגה.

ננסה בעז"ה להבין מה נקודת החיסרון ואיפה בא התפילת שמו"ע להעמיד את אותה השלמה. ראשית ברור ופשוט לכל בר דעת מצד צורת הבניין של שמו"ע. התפילה מתחילה בברכת אבות ומסתיימת בשים שלום. ברור ופשוט שהתפילה שנקראת בכללות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה זה נאמר בכללות בכל התפילה בברכות השחר לתפס"ד ומשם ליוצר ומשם לעמידה. בעמידה גופא בתוך התפילה גופא יש כאן סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, אז איפה השלימות? במטבע האחרון של ברכות שמו"ע שים שלום, (יש עוד מהלך של נפילת אפיים שזה עוד סוגיית אחרת), אבל ראשית כל תפילת שמו"ע שתיקנו אנשי כנה"ג, בפרטות אנחנו מתחילים בברכת אבות, שלימות השמו"ע זה לא עוד ברכה ועוד ברכה עד שמגיעים לחי חוליות שבשדרה אלא כשאדם מתפלל בשמו"ע בצורה האמיתית יש כאן מטבע של עלייה עד שים שלום. כל דבר באבחנה של לשון חז"ל סוף מעשה בחמשה תחילה אז כשאנחנו עושקים עכשיו בתחילת השמו"ע צריך להבין מה

התכלית ואז לדעת איפה זה מתחיל לפי זה. בשים שלום אנחנו אומרים כי באור פניך נתת לנו תורת חיים וכו' איפה תכלית כל השמו"ע? במילים אלו. מתי היה אור פנייך? במעמד הר סיני "פנים בפנים דיבר ה' עימכם" היה פעם אחת ביצירה כל השישם ריבוא היו במדרגת נבואה. ק"ש- זה שלימות אחת. ברכת אבות בכלל ובפרט "באהבה"- מדרגה שנייה. ושים שלום- מדרגה שלישיית הכרה חושית ברורה פנים בפנים דיבר ה' עמכם.

קצת בהבנת שורשי הדברים בקומת הנפש, כל מהלך העבודה באופן ברור וידוע הוא נבנה באופן של וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמיים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, כמו שאורמים רבותינו אין לך עוד ידיעה אחרת שנצרכת לנפש זולת ידיעה זו. איפה ההכרה הזאת נמצאת בנפש האדם? זה נמצא כלשון הפסוק וידעת היום ידיעת מוחין והשבות אל בלבבך צריך להשיב את זה אל ליבו של האדם. זה מתחיל במח והעבודה דברים היוצאים מהלב נכנסים אל הלב מהלב שממנו הם יצאו לשם חוזרים. עומק עבודת התפילה לפי חלק מהשיטות בדברי רבותינו עניינו שמכח הדיבור שהאדם מדבר הוא משיב אל הלב את אותם הדברים שהוא מקבר "האמנתי כי אדבר" מצד כך ההגדרה שכאשר האדם מדבר דיבורי תפילה (ודאי שיש הבחנה של "עומד לפני המלך" אבל זה עוד הבחנה) הוא משיב את הדברי האלה אל ליבו מכח הדיבור של התפילה הוא משיב את ידיעת מוחו לידיעת הלב אלו הם שם תפיסות בהגדרת תפילה. יש שני הגדרות שורשיים, הגדרה אחת פשוטה הוא מדבר כדבר איש אל רעהו, אשפוך נפשי. עבודה שנייה בתפילה- האדם מחיל את הדיבורים האלה בליבו ומדרגת הלב הפוכת למדרגת ידיעת המח. החלק השני של התפילה שעניינו וידעת היום וכו' כאן יש את ההדרגה שדיברנו בה מקודם. באופן כללי יש שני גילויים שהאדם בהם מכיר את בוראו (אולו דברים יסודיים) הכרה בה' ית' יש לה שני תפיסות בנפש. הא' נקרא בלשון רבותינו "יראהו בעין שכלו" מה שהאדם כביכול רואה את הקב"ה בעין השכל. המדרגה השנייה זה "יכירו במצפוני לבבו". הכרה אחת שהאדם מכיר את הבורא ית"ש "כי אעין בעין יראו" החרדים בתחילת הספר בפרקים הראשונים, הוא שואל את השאל הברורה מדבר בארוכה גדולה הרי כל ישראל אמאינים בני מאמינים ואומר ההכרה בקב"ה היא דיראה את הדבר כמו שבהכרה גשמית האדם מכיר את הדברים כך יראה בעין השכל את השי"ת, צריך להבין מה זה, אבל ראישת זה הכרה אחת. ההכרה הזו שייכת למערכת שנקראת ראייה "ויוחזו את האלוקים" ראית האלוקות. המדרגה שנייה שהיא הרבה יותר קרובה אלינו זה הכרת הקב"ה במצפוני הלב, כאשר זה בעיני השכל זה נקרא "כי באור פניך נתת לנו" "פנים בפנים דיבר ה' עימכם" אבל עבודת התפילה מתחילה הרבה למטה מזה ושם העבודה היא הכרת הקב"ה במצפוני הלב. כאדם שאוהב את חבירו שאפי' שהוא מעולם לא ראה אותו אבל הוא יודע מקיומו אבל הוא יודע מקיומו ומאהבתו אליו אז הוא מכיר אותו במצפוני הלב של כמיים הפנים לפניו אפי' שאין לו ראייה גמורה אבל קיים במדרגת הנפש אהבה גם לדבר שמעולם לא ראיתי אותו ואפי' שמעולם לא אראה אותו. בן יכול לאהוב את אביו אף אם מעולם לא ראה אותו אלו שניה תפיבות בנפש. הקומה העליונה שהיא תכלית הבריאה הגאולה העתידה כי עין בעין יראו זה סוף השמו"ע שים שלום. אבל תחילת השמו"ע בעצם זה קר"ש צריך להבין אבל שם יש מהלך שההכרה מגיע ממקום שהאדם מכיר את הקב"ה אבל ההכרה באה במצפוני לב לא בראיית עיני השכל אלא המצפוני הלב זה מדרגה שיכולה להיות שייכת לכל אדם, על המדרגה הראשונה נאמר לא פחות עלמא בלו' צדיקים דמקבלי אפי' שכינתא בכל יומא הם מקבלים את הפנים של השכינה. כלומר יש להם גילוי במדרגה שנקראת מעין "פנים בפנים".

מדרגה שהאדם מכיר את הבורא בנפש שלו זה קיים בכל נפש ונפש זה מדרגה שקיימת בטבעיות בתוך העולם הגשמי שבו אנחנו נמצאים רק צריך להפנות את זה לבורא ית"ש, כל אחד מכיר את זה בנפשו אהבה טבעית. אך הכרת עין השכל זה מדרגה שלא נתפסת בחוש גשמי.

עכשיו נבין מהם ג' המדרגות א. ק"ש ב. אבות והשלמות שלה היא ב"למען שמו באהבה" ג. שים שלום.

בקר"ש האדם מגיע להוי' היה הווה ויהיה אלוקינו הוא המנהיג של כל הבריאה כולה והגילוי של זה חל על ישראל, שיש להם השגחה פרטית, משא"כ באומות העולם כמו שמאריך הרמב"ם ועוד. אז עם ישראל שמע ה' שעכשיו אלוקינו מנהיג אותנו מכח כך אנחנו מגיעים להכרה ברורה במציאות הבורא ית"ש שהוא מנהיג את כל המציאות מכח אהבה פנימית שהוא אוהב אותנו. זה נקרא שמע ישראל וכו' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד עשה עושה ויעשה לכל המעשים. המדרגה של הגילוי כאן היא מדרגה של גילוי של הנהגתו ית' שמנהיג כל אחד ואחד ממשמות ישראל שמנהיג כל אחד בפרטי פרטות מכח האהבה, כאשר האדם אומר שמע ישראל וכו' הוא מגיע לאותה הכרה (או לפחות צריך להגיע...) שכל הבריאה כולה מונהגת רק ממנהיג אחד, זו הכרת הדעת שהאדם מכיר בקר"ש אבל זה נמצא במדרגת מהלכי הדעת, העבודה של שמו"ע, אנחנו מבריכים (ממשיכים, המבריך את הגשמים) שאת אותה ידיעה שידענו בקר"ש שהקב"ה מנהיג את כל הבריאה כולה אבל עומק ההנהגה בא ממנהלכי האהבה כאשר זה חל אצלנו על זה אנחנו אומרים בבברכת אבות "למען שמו באהבה" כאשר האדם יודע שהקב"ה מנהיג את הכל מכל האהבה זה ידיעה אבל זה לא מגלה את האהבה, בשעה שהדברים עוברים ממערכת הדעת ונקלטים בלב הוא מכיר את ההנהגה ואת המנהיג ואת האהבתו אז כמים לפניו וכו'. הנפש משיגה את זה בהכרה חושית במציאות גמורה. כשם שמתגלה אהבתו שלו אלי כך מתגלה אהבה שלי. ברכה ראשונה שמכוחה אנחנו מתחילים ומברכים. מה זה ברוך אתה ה'. במילים ברורות ופשוטות אנחנו באים להמשיך את גילוי שהאתה ה' אלוקינו ויברך ויתגלה אצלנו.

ברכה מצד התפיסה הפנימית שלה כאשר הוא מופשט מהתפיסה החיצונית שהוא מבקש רק פרנסה ורק ביראות ורק ורק את כל וכו' אלא הוא נוגע בעצם התפיסה הפנימית של הדברים אז "ברוך אתה ה'" אז אני בא להברוך את גילוי של הקב"ה אצלי זה עומק הברכה תכלית התפילה כל הברכות כולם היא להגיע להכרתו ית' זה תכלית הבריאה ותכלית השמו"ע היא "באור פניך וכו'". דברים העומדים ברומו של עולם. אבל יש כאן מדרגות איך עולים בזה. מדרגה ראשונה קר"ש שהאדם מכיר את ה' אלוקינו שפועל את הכל מכח האהבה אבל זה עדיין הכרת המוחין. בתחילת שמו"ע שורש הברכה הכללית כמו שכתוב בראשונים כל ברכת אבות היא כנגד אבההם שמידתו אהבה כלומר כאשר גילוי של הקר"ש של ה' אלוקינו ה' אחד מתגלה בלב זה יוצר אצל האדם אהבה. כאשר האדם אוהב את זולתו לא חייב להיות שהוא רואה אותו פנים בפנים. גם גילוי שלא מתגלה פנים בפנים אחורי יראו כלומר מתגלה שהשפע בא ממנו אבל אני לא רואה אותו. ודאי שכשהאדם נמצא רחוק מאוד ממצויאותו ית' שם האחורי יראו שאפי' אינו רואה מי נותנו. כאשר האדם יצא מהקטנות הגמורה ובמהלכי הדעת יש לו הכרה ברורה מי נותן מי מנהיג זה נקרא אחוריים של גדלות זה לא קטנו הדעת השאדם לא מכיר כלל מי נותן. הוא מכיר אבל לא רואה. כאשר ההכרה חל בלב כאשר בק"ש חל באבות זה המהלך של שמו"ע, מעמידה את האדם שמה שהיה ידוע קודם לכן עכשיו הוא ידוע במדרגה שנקראת לב. זה לשון רש"י שמביא את הגמ' בפסחים כידוע עם יעקב שמא פסול יש בכך ענו ואמרו וכו' כך אין בליבנו אלא אחד וכו' לעולם ועד. זה מה שגילוי של הקב"ה מתגלה אבל לא בפנים בפנים. הקץ זה עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון. נסתתמו עיניהם וליבם של ישראל. למה פרשה זו סתומה. עיניהם וליבם מצד הקילקול זה עין רואה ולב חומד. אבל כאן אנחנו עוסקים עכשיו סתימת העין זה כי באור פניל וסתימת הלב זה למען שמו באהבה ברכת אבות. יש כאן שני העלמים בגילונם שם ה' ית' אבל התכלית היא מה שהאדם יוצא לא רק להכרה חושית באהבתו ית' שזה עיקר ברכת אבות. לטח"מ יש מהלך שהאדם עולה לדעת של ראייה זה סוד עסק התורה בשלמותו. ההבנה הפשוטה אומרת שצריך להתעתיק את הידועות ללב אז ההעיקר זה למען שמו באהבה שידיעת המח נהפכת להיות בלב אבל התכלית לחזור למח כי באור פניך בתורה יתגלה ששם אדם מגיע למדרגה של ראייה שהוא רואה בעין שכלו את הבורא ראיית הבורא ית' מכח תורתו זה תכלית הבריאה וזה תכלית שמו"ע קודם העבודה זה וידעת היום והשבות אל לבבך להעתיק ללב מכח אבהה אבל סוף מעשה בודאי היא עבודה של כל החיים זה לא פעם אחת, אבל חייב להיות שבתחילת הסדר של הדברים ברור מה הסוף מעשה. החלק הראשון הרבה יותר מוכר החלק השני הרבה יותר רחוק מהנפשות ורחוק אפי' מעצם הידיעה וההבנה שקיימים כאלה מקומות. הדברים האלה מבוארים בארוכה ובהרחבה מאוד בדברי רובתינו. הרמב"ם בארוכה גדולה בחלק שלישי של המורה (נא-נג) מעמיד את הסדר של התדבקות האדם בבורא מכח לא רק מחשבת הלב אלא גם המח.

בנו של הרמב"ם ר' אברהם בספרו המספיק לעובדי ה' בסופו מעמיד את סדר העבודה הפנימית להגיע ל"כי באור פניך". בן בנו דור שביעי לרמב"ם ר' דוד במימוני יש ספר שנקרא מדריך הפרישות הוא מבאר בארוכה לפי סדר הברייתא של ר' פנחס בן יאיר מבאר בארוכה איך להגיע ל"כי באור פניך".

החרדים בפרקים הראשונים מרחיב איך להגיע ל"כי באור פניך", להגיע לשם זה עמל של חיים זה עבודה של בריאה אין הכוונה לקפוץ מיד. אבל יש כוונה של סוף מעשה שבמחשבה תחילה יהיה ידוע מה הסוף. העמדתו את הדברין בקצרה ממש אבל הרוצה בשלמות יעיין בספרים שהזכירו יש [בחוה"ל לשונות קצרים, יש ברמב"ן צרורה בצרור החיים, יש בר' יונה] במה שהוזכר לעיל [גם ספר הברית בחלק החארון] כל אלה דיברו איך להביא את האדם לתכלית השמו"ע.

כמו שברור בנפש האדם שיש לאדם מח, וברור שזה כלי לעסק התורה הקדושה גם אם יהיה מהלך של והשבות עדיין המח הוא כלי לעסק התורה הקדושה, כאשר מתגלה במח ההארה לשון ר"ד המימוני איך שהוא מזכיר את זה הברקה אלוקית אז האדם בעין השכל מלבד עסק התורה הקדושה לארכה ולרחבה בביקיות ובעיון נפתח לו שער לעסק התורה הקדושה זה הדרך שדרכו בה רבותינו גדולי הדורות וכתבו את דבריהם. תכלית השמו"ע. כל מהלך החיים צריך להיות באופן של ולואי שיתפלל האדם כל היום כולו. כל תבנית צורת החיים צריכה להיות בנויה של לא מצא כלי מחזיק ברכה אלא השלום. תיסת החיים בכל צורתה צריכה שתהיה כעלייה בהכרה לפנים מהכרה מכיר עוד ועוד ויותר דק ויותר דק והתקשרות יותר נפלאה. אילו יצויר שכולנו הינו יכולים לכוון בשמו"ע כדבעי אז היה ביאת גואל, אבל זה לא ככוונה רק שהשכל מכוון את האותיות את התיבות ופירוש המילות אלא כוונת הדבר שמדרגת השכל והלב היו מכוונים לסדר העלייה של התפילה, להבין מה צורת העלייה של השמו"ע היא מתחילה בהחדרה של גילוי האהבה שמתגלה בלב ועולה להכרה במציאותה ית' בשכל

ראשית צריך לצאת מהתפיסה שתפילה זה רק בקשה. לקבל את התפיסה שמבוארת בדברי רבותינו. שכל צורת המטבע של התפילה היא עליה.

הקב"ה יזכה את כולנו שנזכה בעזר ה' להכרה שלימה בלב בשכל בהתדבקות ברורה בבורא יתש אמנ ואמן.

- [תפילת שמונה עשרה שלם] 1]
- [תפילת שמונה עשרה | הקדמה] 2]

Source: <https://bilvavi.net/shiur/מטבעשלברכה-004-תפילה>

Links

[1] <https://bilvavi.net/tefillah>

[2] <https://bilvavi.net/tef-intro>